

13. Лукьянец Д.М. Подстави адміністративної відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Лукьянец Д.М. – К., 2000. – 198 с.
14. Зима О.Т. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Зима О.Т. – Харків, 2001. – 164 с.
15. Дмитренко Е.С. Юридична відповідальність суб'єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України : [монографія] / Е.С. Дмитренко. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 592 с.
16. Иванов И.С. Институт вины в налоговом праве: теория и практика / И.С. Иванов. – М. : Проспект, 2009. – 160 с.
17. Сасов К.А. Кризис российского налогового правосудия. Налоговые споры: опыт России и других стран / К.А. Сасов // Материалы III Международ. науч.-практ. конф. (13-14 ноября 2009 г.). – [сост. М.В. Завязочникова; под ред. С.Г. Пепеляева]. – М. : Статут, 2010. – 316 с.

УДК 351.741:004

АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В СТРУКТУРІ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ: СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК, СУЧАСНІСТЬ

Танкушина Т.Ю., ад'юнк

*Запорізький юридичний інститут
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Стаття присвячена історико-правовому аспекту розвитку інформаційних систем в реєстраційній діяльності органів внутрішніх справ.

Ключові слова: автоматизовані інформаційні системи, автоматизовані банки даних, обліки, система інформаційного забезпечення.

Танкушина Т.Ю. АВТОМАТИЗИРОВАННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ В СТРУКТУРЕ РЕГИСТРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МИЛИЦИИ: СТАНОВЛЕНИЕ, РАЗВИТИЕ, СОВРЕМЕННОСТЬ / Запорожский юридический институт Днепропетровского государственного университета внутренних дел, Украина

Статья посвящается историко-правовому аспекту развития информационных систем в регистрационной деятельности органов внутренних дел.

Ключевые слова: автоматизированные информационные системы, автоматизированные банки данных, учеты, системы информационного обеспечения.

Tankushina T.Y. AUTOMATED INFORMATION SYSTEMS IN THE STRUCTURE OF THE REGISTRATION OF MILITIA ACTIVITIES: FORMATION, DEVELOPMENT AND MODERNITY / Zaporozhzhia legal institute of the Dnepropetrovsk state university of internal affairs, Ukraine

The article is devoted to historical and legal aspects information systems in the registration of bodies of internal affairs.

Key words: automated information systems, computerized data banks, accounting, information management system.

Сучасний період розвитку суспільства характеризується переходом від індустріального до інформаційного суспільства. Впровадження інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних технологій створило нові, унікальні можливості для активного та

ефективного розвитку економіки та політики, держави, суспільства та громадянина. Проте в умовах сьогодення спостерігаємо якісну зміну кримінального світу: у своїй злочинній діяльності кримінальні структури використовують найсучасніші досягнення науки і техніки, комп'ютерні системи та новітні інформаційні технології, тобто, відбувається процес інтенсивної інтелектуалізації злочинності. Тому технічні та програмні засоби інформатики все ширше використовуються і в діяльності органів внутрішніх справ, що проявляється в якісних перетвореннях систем збору, зберігання, передачі, обробки та отримання інформації з використанням комп'ютерних мереж та телекомунікацій.

На сьогодні важко уявити роботу будь-якого з підрозділів Міністерства внутрішніх справ без інформаційної підтримки та інформаційного забезпечення, накопичення та систематизації інформації в базах даних. Це є наочним підтвердженням загальновідомої тези «хто володіє інформацією, той володіє світом».

Відповідно до закону України «Про інформацію» інформація – це «документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі» [1]. А.І. Іпакяном: «під інформацією в органах внутрішніх справ необхідно розуміти відомості, що відображають стан злочинності та охорони громадського порядку, характеризують сили та засоби органів внутрішніх справ, способи й методи впливу на керовану систему і результати управляючого впливу, умови та прояви зовнішнього середовища, що впливає на стан сфери управління і ефективність діяльності органів внутрішніх справ» [2, 4].

Інформація, яка здобувається і використовується співробітниками органів внутрішніх справ, повинна бути упорядкованою, бо інакше потрібні відомості знайти важко чи просто неможливо. Саме тому в діяльність органів внутрішніх справ було впроваджено автоматизовані інформаційні системи (АІС), які стали опорою не тільки в адміністративній діяльності міліції, а й в боротьбі зі злочинністю. АІС надали змогу співробітникам інформаційних служб систематизувати об'єм інформації, з якою необхідно працювати органам внутрішніх справ, та можливість постійно поповнювати її новою та вилучати застарілу інформацію [3, 322]. Такий принцип діяльності АІС дає можливість оперативно надавати запитувану інформацію співробітникам ОВС й здійснювати їх головну мету – ефективність боротьби зі злочинцями та правопорушниками.

Таким чином, погоджуючись з думками С.В. Гуде та С.Б. Ревіна, АІС можна уявити «як організаційно впорядковану сукупність документів та інформаційних технологій (з використанням обчислювальних засобів техніки та зв'язку), що реалізують процеси створення, збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження та використання інформації» [4, 4]. При цьому під документом слід розуміти – «передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації її на папері, магнітній, кіно-, відео-, фотоплівці або на іншому носіїві» [5].

Тобто, автоматизовані інформаційні системи – це сукупність інформації, організаційних форм, технологій і засобів, пов'язаних з реалізацією інформаційних процесів.

Як зазначають С.В. Гуде та С.Б. Ревін, автоматизовані інформаційні системи з використанням обчислювальної техніки в ОВС «за цільовим призначенням умовно можна розділити на декілька груп: інформаційно-обчислювальна мережа органів внутрішніх справ; автоматизована довідково-правова інформаційна система; автоматизоване робоче місце» [6, 5-6]. У свою чергу А.А. Плінатус, покладаючи в основу класифікації автоматизованих інформаційних систем в органах внутрішніх справ таку ознаку, як особливості машинної обробки інформації, розмежовує три види

АІС: автоматизовані розрахункові інформаційні системи, автоматизовані аналітико-статистичні інформаційні системи та автоматизовані інформаційно-пошукові системи [7, 13]. Саме така класифікація дозволяє нам зрозуміти сутність АІС та їх головне призначення в діяльності органів внутрішніх справ: накопичення та постійне коректування великої кількості динамічної інформації про фізичних і юридичних осіб, факти, події, явища та предмети, що становлять оперативний інтерес, а також оперативний пошук та статистичний аналіз запитуваної інформації.

Проблематикою втілення та удосконалення автоматизованих інформаційних систем взагалі та безпосередньо в ОВС займалися наступні науковці: В.В. Цехановський, Л.А. Овчаров, С.М. Селетков, Н.А. Гайдамакін, Дж. Мартін, Т. Тіорі, Дж. Фрай, В.В. Власенков, А.М. Волков, А.М. Воронов, П.М. Зубов, Р.Л. Мгедлидзе, А.Д. Немцов, В.А. Бакулін, А.І. Тітенко та ін.

З'ясувавши значущість автоматизованих інформаційних систем в органах внутрішніх справ, вважаємо за доцільне дослідити їх історію розвитку, становлення та сучасність.

Автоматизовані інформаційні системи беруть своє коріння з картотечних обліків в органах внутрішніх справ. З історії виникнення обліків дізнаємося, що вперше вони були застосовані у Франції на початку XVII сторіччя. У 1882 р. службовець французької поліції А. Бертільон розробив і впровадив у практику боротьби зі злочинністю антропологічний метод реєстрації злочинців, який полягав у вимірюванні їх зросту, розмірів голови, довжини рук, пальців, ступень тощо. Таким чином, виникли перші криміналістичні обліки, які застосовувалися в розшуковій діяльності [10, 29-30]. У другій половині XIX сторіччя А. Бертільон запровадив криміналістичний облік, що полягав у збереженні фотокартки затриманого, упорядкованих за певними ознаками обличчя, та накопиченні картотеки з антропологічним описанням злочинця. Дану картотеку було удосконалено швейцарським професором Р.А. Рейсом, який «застосував цифровий код, що дозволяв передавати дані телеграфом і тим самим прискорювати розшук злочинців» [11, 55].

Спочатку обліки називали кримінальною реєстрацією. Така назва відображала діяльність щодо реєстрації злочинців. При цьому зібрану інформацію упорядковували за певними ознаками, що сприяло своєчасному знаходженню потрібних відомостей. У подальшому, коли кількість об'єктів обліку значно зросла, стали проводити облік не тільки самих злочинців, але й предметів, слідів, що мали відношення до вчиненого злочину. Так, інформація, закладена в обліки, стає важливим засобом боротьби зі злочинністю [8, 322]. Зауважимо, що копітка робота по удосконаленню їх первинних форм в органах внутрішніх справ велась аж до 80-х років XX ст.

Вивчаючи поняття обліку, скажемо так, що це є первинний довідковий документ в ОВС, що використовувався для реєстрації первинної інформації про осіб, які вчинили злочини, про самі злочини та пов'язані з ними факти і предмети. Враховуючи думку В.М. Плїшкіна з приводу визначення поняття обліку, погоджуємося, що точнішим поняттям обліку є «здійснюваний під час контролю процес здобування, обробки та систематизації відомостей про результати функціонування системи і виконання виконавцями доручених їм завдань, виражених, як правило, кількісними показниками» [9, 516].

У зв'язку зі складністю обробки інформації, що надходить до органів внутрішніх справ, різноманітність даних, котрі містяться в них, постало питання про необхідність застосування принципово нової технології збору та систематизації цієї інформації на основі прогресивних методів та засобів інформаційно-обчислювальної техніки.

Перша автоматизована поліцейська інформаційна система, призначена для прискорення розшуку викрадених автомашин, виникла в 1953 році у США. «У 60-ті роки

американська поліція стрімко поширює використання електронно-обчислювальної техніки – в країні в той час вже існувало більше як сто автоматизованих інформаційних систем, що виконували ряд завдань в інтересах декількох служб. Надалі кількість завдань та програм з використанням електронно-обчислювальних машин постійно зростала, і тепер у США існує близько 850 програм, які спеціально розроблені для поліції, починаючи від складання бюджету установи або ведення особових справ співробітників до аналізу судових доказів у конкретній кримінальній справі. Із них найбільш важливими є: ведення звітності про злочинність; передача криміналістичної інформації; різні обліки та ін.» [12, 324]. У нашій країні єдиної системи обліків в ОВС не існувало аж до 1960 року. Та в 1961 році Міністерством внутрішніх справ була введена в дію Інструкція щодо обліків в органах внутрішніх справ. Наприкінці 60-х років почали використовувати перфокарти, а з 1970 року – електронно-обчислювальні машини (ЕОМ) для оброблення оперативно-розшукової інформації, що стало початком автоматизації управління органами внутрішніх справ у СРСР.

Основа сучасної інформаційної служби органів внутрішніх справ України була закладена в 1971 році, коли в МВС, УВС областей були створені інформаційні центри – це є перший етап в розвитку системи інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ. 17 травня 1971 року Наказом МВС СРСР для підвищення рівня інформаційної роботи та комплексного опрацювання матеріалів щодо діяльності органів та підрозділів внутрішніх справ на основі Першого спецвідділу, відділу статистики, Штабу та підрозділу обчислювальної техніки оперативно-технічного Управління був створений Республіканський інформаційний центр при МВС Української РСР, також пізніше створений був Республіканський при УВС Луганської (тоді Ворошиловградської) області. Поступово з кожним роком залежно від кількості населення, рівня злочинності, розвитку промисловості створювались інформаційні центри в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Харківській та Львівській областях.

На початку 80-х років постало питання про створення автоматизованого робочого місця співробітника органів внутрішніх справ, тому була розроблена стратегія «автоматизації інформаційного забезпечення управлінської діяльності», котра в 1985 році дістала схвалення, а з 1986 року почала здійснюватися на практиці. Стратегія передбачала розвиток автоматизації «знизу догори» і «від периферії до центру». В її основу була покладена концепція автоматизованого робочого місця як комплексу автоматизації інтелектуальної праці конкретного працівника. Згідно з цією концепцією автоматизації інформаційних процесів основна увага приділялася створенню та накопиченню інформаційних масивів, тобто автоматизованих баз і банків даних, а обробка даних переносилася з першого на друге місце [13, 674].

У 1988 році після інформаційного наповнення, інформаційно-пошукові системи почали надавати практичну допомогу працівникам ОВС та стали невід'ємною частиною повсякденної їх праці. У цей період впроваджуються нові бази даних по обліку криміногенної категорії осіб, номерних речей, зброї, транспорту, нерозкритих злочинів та інформації, яка безпосередньо працювала на розкриття злочинів. У серпні 1992 року Головний інформаційний центр МВС України розпочав роботи по створенню Єдиної системи інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ МВС України – системи обробки даних, в котрій інформація обробляється за єдиною схемою, на основі єдиних для різних задач вихідних та нормативно-довідкових матеріалів, – котра є основою державної автоматизованої системи кримінологічної інформації, аналізу і прогнозування злочинності, розробка якої здійснюється згідно із Розпорядженням Президента України «Про додаткові заходи щодо посилення боротьби із злочинністю та зміцнення правопорядку в Україні» від 28 вересня 1992 р. № 150/92-рп [14, 675].

У 1996 році розпочалася автоматизація оперативно-пошукової, профілактичної та управлінської діяльності, спрямованої на розкриття та розслідування злочинів з

використанням персональної комп'ютерної техніки. У цей час ОВС України оснащують інформаційні служби більш потужнішими обчислювальними комплексами, що стали здійснювати бажані мрії співробітників на покращення інформаційного забезпечення ОВС, на забезпечення безпосереднього доступу працівників оперативних служб, слідства, інших служб ОВС у роботі з інформаційно-пошуковими системами.

Протягом 2003-2005 років поетапно було створено регіональний вузол корпоративної мережі МВС по містах України між центральними та регіональними базами даних, що дозволило забезпечити дешевий, надійний та швидкісний зв'язок в їх межах. З 2007 року формування інформаційних банків даних здійснюється безпосередньо на автоматизованих робочих місцях у міськрайвідділах з метою забезпечення своєчасного та повного формування автоматизованого банку даних оперативно-розшукового і профілактичного призначення. На сучасному етапі розвитку системи органів внутрішніх справ України функціонує значна мережа автоматизованих банків даних: «Скорпіон», «Розшук», «Оріон», «Впізнання», «Арсенал», «АПРА» і т.і.

На базі підрозділів інформаційної служби створено Управління оперативної інформації. На базі комп'ютерного центру Управління оперативної інформації між галузевими службами, ОВС, підрозділами правоохоронних органів створена комп'ютерна мережа, що значно поліпшила інформаційні можливості ОВС. У той же час багаторічний досвід АІС саме оперативно-розшукового і профілактичного призначення показав, що без комп'ютеризації ОВС і об'єднання всіх комп'ютерних ресурсів в єдину інформаційну мережу підрозділів ОВС не вдалося б вирішити проблему ефективного інформаційного забезпечення ОВС.

Як бачимо, автоматизована інформаційна система органів внутрішніх справ України становилась поетапно: від обліків до баз даних, що стали її складовою. На сучасному етапі проблема удосконалення функціонування автоматизованих інформаційних систем стала одним із головних завдань МВС України, вирішити її можливо лише при врахуванні бюджетом витрат на поліпшення АІС та внесенні до штатного розкладу деяких органів внутрішніх справ служби інформаційного забезпечення.

Перспективність автоматизованої інформаційної системи полягає в тому, що вона весь час розвивається, удосконалюється, має можливість подальшого нарощування технічних та соціальних функцій, дозволяє оперативно отримувати та використовувати інформацію. Це не можливо було робити при функціонування обліків, котрі не надавали можливості накопичувати та систематизувати інформацію, що надходила в значній кількості, важко, а інколи і неможливо було шукати дані і факти, закладені в інформаційних масивах. Через велику трудомісткість обробки інформації не всі факти, зазначені в первинних документах, узагальнюються та аналізуються, у результаті чого вони не повністю враховуються при розробці засобів по організації боротьби зі злочинністю та охороні громадського порядку. Також зазначимо, що в усіх розвинутих країнах автоматизовані інформаційні системи широко використовуються для розв'язання широкого кола поліцейських завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інформацію : Закон України від 02 жовт. 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №48. – Ст. 650.
2. Плинатус А.А. Сборник лекций по курсу «Информатика» / А.А. Плинатус. – М. : 1996. – 54 с.
3. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: [підручник] / В.М. Плішкін. – [за ред. Ю.Ф. Кравченка]. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 702 с.

4. Гуде С.В. Информационные системы: [учебное пособ.] / С.В. Гуде, С.Б. Ревин. – М. : РЮИ МВД России, 2002. – 149 с.
5. Про інформацію : Закон України від 02 жовт. 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №48. – Ст. 650.
6. Гуде С.В. Информационные системы: [учебное пособ.] / С.В. Гуде, С.Б. Ревин. – М. : РЮИ МВД России, 2002. – 149 с.
7. Плинатус А.А. Сборник лекций по курсу «Информатика» / А.А. Плинатус. – М. : 1996. – 54 с.
8. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: [підручник] / В.М. Плішкін. – [за ред. Ю.Ф. Кравченка]. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 702 с.
9. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: [підручник] / В.М. Плішкін. – [за ред. Ю.Ф. Кравченка]. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 702 с.
10. Торвальд Ю. Век криминалистики / Ю.Торвальд. – [под ред. Ф.М. Решетникова]. – М. : Прогресс, 1991. – 323 с.
11. Мовчан А.В. Історичні аспекти створення обліково-реєстраційних підрозділів в органах внутрішніх справ / А.В. Мовчан // Науковий журнал «Право і безпека». – Х.: Харківський Національний університет внутрішніх справ, 2009. – № 1. – С. 53–58.
12. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: [підручник] / В.М. Плішкін. – [за ред. Ю.Ф. Кравченка]. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 702 с.

УДК 342.729

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ В РАМКАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЛІЦІЄЮ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ І БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ЇХ ПРОВЕДЕННЯ

Чертенкова А.М., ад'юнкт

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Висвітлені теоретично-правові основи формування поняття масових заходів, їх видів, включно з масовими заходами громадсько-політичного характеру.

Ключові слова: масові заходи, масові заходи громадсько-політичного характеру, збори, мітинги, демонстрації.

Чертенкова А.Н. ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЙ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОГО ХАРАКТЕРА В РАМКАХ ОБЕСПЕЧЕНИЯ МИЛИЦИЕЙ ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА И БЕЗОПАСНОСТИ ВО ВРЕМЯ ИХ ПРОВЕДЕНИЯ / Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Украина

Освещены теоретико-правовые основы формирования понятия массовых мероприятий, их видов, включая массовые мероприятия общественно-политического характера.

Ключевые слова: массовые мероприятия, массовые мероприятия общественно-политического характера, собрания, митинги, демонстрации.